Autumn 2008 - issue 21

Swansea Metropolitan University
Prifysgol Fetropolitan Abertawe

Llywodraeth Cynulliad Cymru
Welsh Assembly Government

CADWYN

ALL WALES CENTRE *for* GOVERNOR TRAINING AND RESEARCH

SCHOOL COUNCILS, PUPIL PARTICIPATION AND SCHOOL GOVERNORS

In this article Jane Harries, Pupil Participation Project Leader in the Welsh Assembly Government, explains what pupil participation is and why it's important for governors in Wales.

Introduction

What is pupil participation, why is it important for my school, and what is the role of Governors in promoting and developing it? This paper will aim to answer these questions, as well as providing an overview of the national and international context, defining the Welsh Assembly Government's approach, and outlining the information and support available to schools. The paper will also raise a number of questions for Governing Bodies to consider.

Context

The basis for pupil participation is embodied in Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC), which sets out the right of children and young people to express an opinion and to have that opinion taken into account on any matter that affects them. The Welsh Assembly Government (WAG) has formally adopted the UNCRC as a basis for all its work. The statutory requirement for all primary, secondary and special schools in Wales to have a school council can be seen as just one way in which WAG is aiming to fulfil that commitment.

Children and young people's participation in Wales is being taken forward strategically by the Participation Unit, hosted by Save the Children Cymru, together with a multi-agency Participation Consortium and the Participation Project in the Welsh Assembly Government. These bodies are working together to promote and implement National Participation Standards across Wales, and to disseminate information and training at the national and local levels.

Definitions

So what do we mean by pupil participation? In the context of the UNCRC, participation is about children and young people having the choice to be actively consulted and involved in decision-making processes. It is recognised that this is a process rather than an event, and that it involves varying degrees of involvement – from being consulted on a predetermined issue to children and young people choosing their agenda, making their own decisions and working with adults to take these forward. The extent of children and young people's involvement will vary according to context and circumstances.

In 2004 the Participation Project in the Assembly ran a competition to produce a national definition of participation that would be easy to understand for adults and children and young people. The winning 'sound-bite' was: ***"Participation means***

that it is my right to be involved in making decisions, planning and reviewing an action that might affect me. Having a voice, having a choice."

Pupil participation in a school context is far wider than the school council. Schools should aim to develop holistic models so that ***all*** pupils have the opportunity to be involved in consultation and decision-making processes, and to participate in a variety of ways and at a number of levels. This can include work with the Senior Management Team and Governors to contribute to, implement and review key policies and staff appointments; involvement in teaching and learning; the opportunity to be active on the school council and other representative groups (e.g. Healthy Schools and Eco-schools) and involvement in peer support and education e.g. anti-bullying work, delivery of aspects of PSE, etc.

Benefits of Pupil Participation

Research and case study examples suggest that developing children and young people's participation is beneficial for individuals, organisations and communities. Pupils who participate in decision-making enjoy enhanced self-esteem and motivation, gain important personal, social and organisational skills, and become familiar with group and democratic processes. At the organisational level, pupil involvement in decision-making leads to increased motivation, better relationships, more relevant and effective policies, and better learning. In the best scenarios, pupils and adults work together as partners to ensure that their school provides the best possible learning environment for all. Pupils have an important part to play in helping their school to improve in every aspect

Hydref 2008 - rhifyn 21

Swansea Metropolitan University
Prifysgol Fetropolitan Abertawe

Llywodraeth Cynulliad Cymru
Welsh Assembly Government

CADWYN

CANOLFAN CYMRU AR GYFER HYFFORDDI LLYWODRAETHWYR AC YMCHWIL

CYNGHORAU YSGOL, CYFRANOGIAD DISGYBLION A LLYWODRAETHWYR YSGOLION

Yn yr erthygl hon mae Jane Harries, Arweinydd y Prosiect Cyfranogiad Disgyblion yn Llywodraeth Cynulliad Cymru, yn egluro beth yw cyfranogiad disgyblion a pham ei fod yn bwysig i lywodraethwyr yng Nghymru.

Cyflwyniad

Beth yw cyfranogiad disgyblion, pam ei fod yn bwysig i f'ysgol i, a beth yw rôl Llywodraethwyr o ran ei hyrwyddo a'i ddatblygu? Nod y papur hwn fydd ateb y cwestiynau hyn, yn ogystal â rhoi golwg cyffredinol ar y cyd-destun cenedlaethol a rhyngwladol, diffinio dull gweithredu Llywodraeth Cynulliad Cymru a nodi'r wybodaeth a'r cymorth sydd ar gael i ysgolion. Bydd y papur yn codi nifer o gwestiynau i Gyrff Llywodraethu eu hystyried hefyd.

Cyd-destun

Mae'r sail ar gyfer cyfranogiad disgyblion wedi'i gynnwys yn Erthygl 12 Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP), sy'n amlinellu hawl plant a phobl ifanc i fynegi barn ac i'r farn ohono gael ei hystyried yn unrhyw fater sy'n effeithio arnynt. Mae Llywodraeth Cynulliad Cymru (LICC) wedi mabwysiadu'r CCUHP yn ffurfiol fel sail ar gyfer ei holl waith. Un o'r ffyrdd y mae LICC yn ceisio cyflawni'r ymrwymiad hwnnw yw trwy'r gofyniad statudol i bob ysgol gynradd, uwchradd ac arbennig yng Nghymru gael cyngor ysgol.

Mae cyfranogiad plant a phobl ifanc yng Nghymru'n cael ei ddatblygu'n strategol gan yr Uned Cyfranogiad, sy'n gweithio o swyddfeydd Achub y Plant Cymru, ynghyd â Chonsortiwm Cyfranogiad amlasiantaethol a'r Prosiect Cyfranogiad yn Llywodraeth Cynulliad Cymru. Mae'r cyrff hyn yn cydweithio i hyrwyddo a gweithredu Safonau Cyfranogiad Cenedlaethol ar draws Cymru, ac i ledaenu gwybodaeth a hyfforddiant ar y lefelau cenedlaethol a lleol.

Diffiniadau

Felly beth ydym ni'n ei olygu gan gyfranogiad disgyblion? Yng nghyd-destun CCUHP, mae a wnelo cyfranogiad â phlant a phobl ifanc yn dewis bod yn destun ymgynghori gweithredol ac yn dewis cael eu cynnwys mewn prosesau gwneud penderfyniadau. Cydnabyddir mai proses ydyw yn hytrach na digwyddiad, a'i bod yn cynnwys gwahanol raddau o gyfranogiad – o gael ceisio'u barn ar fater y penderfynwyd arno ymlaen llaw i blant a phobl ifanc yn dewis eu hagenda eu hunain, yn gwneud eu penderfyniadau eu hunain ac yn gweithio gydag oedolion i ddwyn y rhain yn eu blaenau. Bydd i ba raddau y caiff plant a phobl ifanc eu cynnwys yn amrywio yn ôl cyd-destun ac amgylchiadau.

Yn 2004 fe wnaeth y Prosiect Cyfranogiad yn y Cynulliad gynnal cystadleuaeth i gynhyrchu diffiniad cenedlaethol o gyfranogiad fyddai'n hawdd i oedolion, pobl ifanc a phlant ei ddeall. Dyma'r datganiad bachog a aeth â hi: ***"Mae cyfranogiad yn golygu bod gen i'r hawl i gymryd rhan yn y penderfyniadau, y cynllunio a'r adolygu sy'n ymwneud â gweithredu a allai effeithio arnaf i. Bod â llais, bod â dewis."***

Mae cyfranogiad disgyblion yng nghyd-destun ysgol yn llawer ehangach na'r cyngor ysgol. Dylai ysgolion geisio datblygu modelau cyfannol fel y caiff ***pob*** disgybl y cyfle i gael ei gynnwys mewn prosesau ymgynghori a gwneud penderfyniadau, ac i gymryd rhan mewn gwahanol ffyrdd ac ar sawl lefel. Gall hyn gynnwys gweithio gyda'r Uwch Dîm Rheoli a'r Llywodraethwyr i gyfrannu, gweithredu ac adolygu polisïau allweddol a phenodiadau staff; ymwneud â dysgu ac addysgu; y cyfle i fod yn weithgar ar y cyngor ysgol a grwpiau cynrychioliadol eraill (e.e. Ysgolion Iach ac Eco-ysgolion) ac ymwneud â chefnogaeth cymheiriaid ac addysg e.e. gwaith gwrth-fwlio, darparu agweddau ar ABaCH etc.

Manteision Cyfranogiad Disgyblion

Mae ymchwil ac esiamplau o astudiaethau achos yn awgrymu fod datblygu cyfranogiad plant a phobl ifanc o fantais i unigolion, sefydliadau a chymunedau. Mae plant sy'n cymryd rhan mewn gwneud penderfyniadau'n elwa o ran bod eu hunan-barch a'u cymhelliant yn well, eu bod yn ennill sgiliau personol, cymdeithasol a threfniadol pwysig, ac yn dod yn gyfarwydd â phrosesau grŵp a rhai democrataidd. Ar lefel trefniadol, mae cynnwys disgyblion mewn gwneud penderfyniadau'n arwain at fwy o gymhelliant, gwell perthnasau, polisïau mwy perthnasol ac effeithiol a gwell dysgu. Yn y senarios gorau, mae disgyblion ac oedolion yn cydweithio fel partneriaid er mwyn sicrhau fod eu hysgol yn darparu'r amgylchedd dysgu gorau posibl i bawb. Mae gan ddisgyblion rôl bwysig mewn helpu eu hysgolion i wella pob agwedd ar fywyd ysgol. Yng nghyd-destun Cymru, ystyrir cynhwysiant disgyblion fel elfen allweddol mewn datblygu a gweithredu'r Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgol.

of school life. In the Welsh context, pupil engagement is being seen as a key element in the development and implementation of the School Effectiveness Framework.

Information and Support available to Schools

The Pupil Participation Project in the Welsh Assembly Government aims to support schools and local authorities by providing information, advice and materials. This has been done in various ways, including:

- Setting up a designated, bilingual ***School Councils Wales web-site*** (www.schoolcouncilswales.org.uk) containing information, advice and training materials;
- Piloting and developing ***training materials for pupils and staff,*** which are downloadable from the web-site;
- Running Train the Trainers courses with key staff in local authorities across Wales;
- Organising a ***School Councils Competition*** to raise awareness of the Project and ensure that more examples of good practice are available from the web-site; and
- Producing a ***School Councils DVD and pupils' training pack,*** illustrating how pupils can be actively involved in consultation and decision-making processes in their schools.

Future work will include work with Governors to roll out information and training, in particular around the active involvement of pupils in the work of the governing body and the role of Associate Pupil Governors (two pupils from Years 11 – 13 who may be nominated to represent the school council on the Governing Body).

Governors' Role

For pupils to be effectively involved in decisions that affect them, good channels of communication need to be in place between the school council, pupils more broadly, and the Governing Body. This enables Governors to make practical and policy decisions which are informed by the needs of the school's most important stakeholders and the beneficiaries of education – the pupils themselves.

How effectively is your school taking forward pupil participation? Some questions are listed below for governors to consider:

- Do the members of your Governing body understand what is meant by "pupil participation"? What could you do to raise awareness and improve understanding?
- Do you have a designated Governor who is responsible for the school council / pupil participation?
- Does your school have a whole-school Pupil Participation policy, reflecting a wide range of opportunities for pupils to get involved at different levels?
- Is your school council effective? (e.g. If you stopped any pupil in the corridor, could they tell you three things that your school council has achieved? Is it representative?)
- What kind of decisions is your school council involved in? Are they peripheral or central to the schools' concerns? (e.g. School Development Plan? Teaching and learning?)
- What resources are allocated to the school council in terms of time, staffing and budget?
- Does the school council have a regular slot on the agenda of governors' meetings? Do pupils visit governors meetings to communicate needs and concerns, and vice-versa?
- If you are a governor in a Secondary School, has your school council nominated Associate Pupil Governors (APGs)? How have you adapted the timings, content, language and format of meetings to accommodate APGs' needs?

Jane Harries

Pupil Participation Project Leader,

Welsh Assembly Government

CONVERSATIONS

Many governors in Wales sit on both Primary and Secondary school Governing Bodies. In this term's issue of "Cadwyn", editor, Steve Gullick interviews Alison Huckle, who is a governor of both a Primary school and Secondary school in Newport.

S.G. First of all, Alison, how long have you been a Primary school governor and how long a Secondary governor and which came first?

A.H. I've been a Primary school governor at the same school for just over 8 years. I began as a parent governor when my children started there but I am now a community governor. I've been a Secondary school governor for just over 1 year and I am a parent governor at that school.

S.G. Do you serve on any committees and, if so, which?

A.H. I am the Chair at the Primary school and therefore serve on a number of committees. All the governing body committees on which I serve carry out important functions, but I suppose most people would say the most important ones are the Finance and School Improvement Committees as they deal with what the school is all about, improvement, and how we can pay for that, finance. In the Secondary school I serve on the School Self-Evaluation Committee and the Teaching and Learning Committee, again, two committees that deal with fundamental school issues.

S.G. Obviously, there are a lot of things in common with the two roles, but what would you say are the biggest differences?

A.H. The immediate difference is the size of the organisations involved. It is easier to get to know for example,

Gwybodaeth a Chymorth ar gael i Ysgolion

Mae'r Prosiect Cyfranogiad Disgyblion yn Llywodraeth Cynulliad Cymru'n ceisio cynorthwyo ysgolion ac awdurdodau lleol trwy ddarparu gwybodaeth, cyngor a deunyddiau. Gwnaed hyn mewn sawl ffordd, gan gynnwys:

- Sefydlu gwefan Cynghorau Ysgol Cymru (www.schoolcouncilswales.org.uk) ddynodedig, ddwyieithog yn cynnwys gwybodaeth, cyngor a deunyddiau hyfforddi;
- Treialu a datblygu ***deunyddiau hyfforddi ar gyfer disgyblion a staff***, y gellir eu lawrlwytho o'r wefan;
- Cynnal ***cyrsiau Hyfforddi'r Hyfforddwyr*** gyda staff allweddol mewn awdurdodau lleol ar draws Cymru;
- Trefnu ***Cystadleuaeth Cynghorau*** Ysgol i godi ymwybyddiaeth o'r Prosiect a sicrhau fod mwy o enghreifftiau o arfer da ar gael o'r wefan; a
- Chynhyrchu ***DVD Cynghorau Ysgol a phecyn hyfforddi disgyblion***, yn dangos sut y gall disgyblion gymryd rhan ymarferol mewn ymgynghori a phrosesau gwneud penderfyniadau yn eu hysgolion.

Bydd y gwaith a wneir yn y dyfodol yn cynnwys gwaith gyda Llywodraethwyr i gyflwyno gwybodaeth a hyfforddiant fesul cam, yn arbennig mewn cysylltiad â chynnwys disgyblion yn ymarferol yn y corff llywodraethu a rôl Disgybl-Lywodraethwyr Cyswllt (dau ddisgybl o Flynyddoedd 11 – 13 all gael eu henwebu i gynrychioli cyngor yr ysgol ar y corff llywodraethu).

Rôl y Llywodraethwyr

Er mwyn i ddisgyblion gael eu cynnwys yn effeithiol mewn penderfyniadau sy'n effeithio arnynt, mae angen cael sianeli cyfathrebu cadarn ar waith rhwng cyngor yr ysgol, disgyblion yn fwy cyffredinol, a'r Corff Llywodraethu. Mae hyn yn galluogi'r Llywodraethwyr i wneud penderfyniadau ymarferol a pholisi sydd wedi eu hysbysu gan anghenion randdeiliaid pwysicaf yr ysgol a'r rhai sy'n elwa o addysg - y disgyblion eu hunain.

Pa mor effeithiol y mae eich ysgol chi yn datblygu cyfranogiad disgyblion? Mae rhai cwestiynau wedi eu rhestru isod i lywodraethwyr eu hystyried:

- A yw aelodau eich Corff Llywodraethu chi yn deall ystyr "cyfranogiad disgyblion"? Beth allech chi ei wneud i godi ymwybyddiaeth a gwella dealltwriaeth?
- A oes gennych chi Lywodraethwyr dynodedig sy'n gyfrifol am y cyngor ysgol / cyfranogiad disgyblion?
- A oes gan eich ysgol chi bolisi Cyfranogiad Disgyblion ysgol gyfan, sy'n adlewyrchu amrywiaeth eang o gyfleoedd i ddisgyblion ymwneud ar wahanol lefelau?
- A yw eich cyngor ysgol yn effeithiol? (e.e. Pe baech yn stopio unrhyw ddisgybl yn y coridor, a fyddai'n gallu enwi tri pheth y mae'r cyngor ysgol wedi'u cyflawni? A yw'n gynrychioliadol?)
- Pa fath o benderfyniadau y mae eich cyngor ysgol yn ymwneud â hwy? Ydyn nhw'n ymylol neu'n ganolog i bryderon yr ysgol? (e.e. Cynllun Datblygu Ysgol? Addysgu a dysgu?)
- Pa adnoddau sy'n cael eu dyrannu i'r ysgol o safbwynt amser, staff a chyllideb?
- A oes gan y cyngor ysgol slot rheolaidd ar agenda cyfarfodydd llywodraethwyr? A yw disgyblion yn mynychu cyfarfodydd llywodraethwyr i gyfleu anghenion a phryderon, ac i'r gwrthwyneb?
- Os ydych yn llywodraethwr mewn Ysgol Uwchradd, a yw eich cyngor ysgol wedi enwebu Disgybl-Lywodraethwyr Cyswllt? A ydych chi wedi addasu amseroedd, cynnwys, iaith a fformat cyfarfodydd ar gyfer anghenion Disgybl-Lywodraethwyr Cyswllt?

Jane Harries

Arweinydd Prosiect Cyfranogiad Disgyblion,

Llywodraeth Cynulliad Cymru

SGYRSIAU

Mae llawer o lywodraethwyr yng Nghymru yn eistedd ar gyrff llywodraethu ysgolion Cynradd ac Uwchradd. Yn rhifyn y tymor hwn o "Cadwyn", mae'r golygydd, Steve Gullick yn holi Alison Huckle, sydd yn llywodraethwraig ysgol Gynradd ac ysgol Uwchradd yng Nghasnewydd.

S.G. Yn gyntaf oll, Alison, ers pryd rydych wedi bod yn llywodraethwraig ysgol Gynradd ac yn llywodraethwraig Uwchradd, a pha un ddaeth yn gyntaf?

A.H. Rwyf wedi bod yn llywodraethwraig ysgol Gynradd yn yr un ysgol am ychydig dros 8 mlynedd. Dechreuais fel rhiant lywodraethwraig pan ddechreuodd fy mhlant yno ond yn awr rwyf yn llywodraethwraig gymunedol. Rwyf wedi bod yn llywodraethwraig ysgol Uwchradd am ychydig dros 1 flwyddyn ac rwyf yn rhiant lywodraethwraig yn yr ysgol honno.

S.G. A ydych chi'n gwasanaethu ar unrhyw bwyllgorau ac, os felly, pa rai?

A.H. Y fi yw'r Cadeirydd yn yr ysgol Gynradd ac felly rwy'n gwasanaethu ar nifer o bwyllgorau. Mae pob pwyllgor corff llywodraethol yr wyf yn gwasanaethu arnynt yn cyflawni swyddogaethau pwysig, ond rwy'n siŵr y byddai'r rhan fwyaf o bobl yn dweud mai'r rhai pwysicaf yw'r Pwyllgorau Cyllid a Gwella Ysgol gan eu bod yn delio â'r hyn yw hanfod yr ysgol, sef gwelliant, a sut gallwn dalu am hynny, sef cyllid. Yn yr ysgol Uwchradd rwyf yn gwasanaethu ar y Pwyllgor Hunanwerthuso Ysgol a'r Pwyllgor Addysgu a Dysgu, ac mae'r rhain hefyd yn ddau bwyllgor sy'n trin materion ysgol sylfaenol.

S.G. Yn amlwg, mae llawer o bethau yn gyffredin rhwng y ddwy rôl, ond beth fyddech yn dweud yw'r gwahaniaethau mwyaf?

ALL WALES CENTRE *for* GOVERNOR
TRAINING AND RESEARCH

CADWYN

the Head teacher and senior management team of a Primary school and also fellow governors because everything is on a smaller scale. I certainly feel that my Primary school experience has been invaluable in enabling me to settle into my role as governor in the Secondary school as I have been able to relate to the way that a school is run and what is expected of a governor. This meant I felt more confident about my role as soon as I started and was then able to concentrate on establishing good working relationships with fellow governors and the leadership team at the school.

S.G. Finally, Alison what things do you think a Secondary school governor could learn from a Primary governor and what could a Primary governor learn from a Secondary governor?

A.H. A difficult question to answer because I have been very fortunate with both of the schools that I am involved with as in many ways they are very similar.

S.G. What do you mean?

A.H. Well, they both have a very clear and defined leadership structure and both governing bodies delegate work to committees, although the Secondary school has a slightly more corporate feel. Perhaps most importantly, the Head teacher and senior staff in both schools are, in my experience, very open to dealing with questions and suggestions, and they clearly enjoy encouraging governors to become fully involved and supportive of their school. Finally, I have been made very welcome in both schools. All of this means I cannot say from my own experience of both types of schools that there is any obvious difference in the roles of a Primary and Secondary school governor.

S.G. In that case Alison, what would be your advice to both Primary and Secondary school governors?

A.H. That's not a difficult question to answer. You are not simply there to make up the numbers so participate in the work of the governing body as much as possible.

NEWS FROM GOVERNORS WALES

Conferences

Governors Wales held a regional conference "In Search of Excellence" in North Wales on Thursday 23rd October 2008 in Llandudno. A report will be available shortly from www.governorswales.org.uk

Award for Outstanding Clerks to Governing Bodies

This year, Governors Wales, in conjunction with the National Governors Association (NGA), is holding an award for outstanding clerks to governing bodies (all Chairs of governing bodies will have received information about the award earlier this term – closing date 5th December 2008). We are grateful to the Welsh Assembly Government for the funding to run the Wales part of the Award. The Award celebrates the contribution that clerks make to the effectiveness of governing bodies. The winner and runners up from Wales will be invited to a Wales Award Ceremony to be held in Llandrindod Wells on 5th March 2009. The winner from Wales will go forward with the winners from the English regions, and an overall winner will be chosen at a ceremony to be held in Birmingham on 21st March 2009. The winners of the Award for Outstanding Clerk to Governing Bodies will be announced in a future edition on Cadwyn. Watch this space!

Governors Wales' Website

The Governors Wales' website www.goversnorswales.org.uk provides up to date, relevant information for school governors. Please spare a few moments (or longer!) to browse the site

– you will find news items, FAQs, a wealth of publications

– ranging from Governors Wales publications to circular guidance and statutory instruments from the Welsh Assembly Government, direct links to LEA governor training programmes and more!

We are keen to develop our website and would welcome any feedback, useful links, FAQs etc. Please email your comments to contact@governorswales.org.uk
We look forward to hearing from you.

Future publications/events for 2008-2009 to look out for:

Fact File on:	The Critical Friend – Spring Term
Governor Guides on:	Effective Governing Bodies
Events include:	A Regional Conference in South Wales (date to be confirmed)

All publications are available on www.governorswales.org.uk

Llywodraethwyr Cymru Governors Wales
GOVERNORS HELPLINE

0845 6020100

is the helpline for governors of school in Wales.

Operated by Governors Wales the helpline will provide advice on a range of issues to governors in all parts of Wales.

CANOLFAN CYMRU AR GYFER HYFFORDDI
LLYWODRAETHWYR AC YMCHWIL

CADWYN

A.H. Y gwahaniaeth amlycaf yw maint y sefydliadau dan sylw. Er enghraifft, mae'n haws dod i adnabod y Pennaeth Ysgol a'r tîm o uwch-reolwyr mewn ysgol Gynradd, a'ch cyd-lywodraethwyr hefyd, gan fod popeth ar raddfa lai. Yn sicr rwy'n teimlo bod fy mhrofiad ysgol Gynradd wedi bod yn werthfawr yn fy ngalluogi i gynefino â rôl llywodraethwraig yn yr ysgol Uwchradd gan fy mod wedi medru ymdeimlo â'r ffordd y rhedir ysgol a'r hyn a ddisgwylir gan lywodraethwyr. Golygai hyn fy mod yn teimlo'n fwy hyderus ynghylch fy rôl cyn gynted ag y dechreuais ac yna gallwn ganolbwyntio ar sefydlu perthnasoedd gweithio da gyda fy nghyd-lywodraethwyr a thîm arweiniol yr ysgol.

S.G. I gloi, Alison, yn eich barn chi, beth allai llywodraethwr ysgol Uwchradd ei ddysgu gan lywodraethwr Cynradd a beth allai llywodraethwr Cynradd ei ddysgu gan lywodraethwr Uwchradd?

A.H. Mae hwn yn gwestiwn anodd gan i mi fod yn ffodus iawn gyda'r ddwy ysgol yr wyf yn ymwneud â nhw am eu bod yn debyg iawn mewn llawer o ffyrdd.

S.G. Beth ydych chi'n ei feddwl?

A.H. Wel, mae gan y ddwy ysgol strwythur arweinyddiaeth clir a diffiniedig ac mae'r ddau gorff llywodraethol yn dirprwyo gwaith i bwyllgorau, er bod awyrgylch ychydig yn fwy corfforaethol yn yr ysgol Uwchradd. Efallai mai'r peth pwysicaf yw bod y Pennaeth ysgol a'r staff hŷn yn y ddwy ysgol, yn fy mhrofiad i, yn agored iawn wrth ddelio â chwestiynau ac awgrymiadau, ac mae'n amlwg eu bod yn mwynhau annog y llywodraethwyr i gymryd rhan lawn yn yr ysgol a'i chefnogi. I gloi, cefais groeso mawr yn y ddwy ysgol. Golyga hyn na allaf ddweud o'm profiad personol o'r ddau fath o ysgol bod yna unrhyw wahaniaeth amlwg yn rolau llywodraethwr ysgol Cynradd ac Uwchradd.

S.G. Os felly, Alison, pa gyngor fyddech chi'n ei roi i lywodraethwyr ysgol Cynradd ac Uwchradd?

A.H. Nid yw hwn yn gwestiwn anodd. Nid ydych yno i gyflenwi niferoedd yn unig, felly cyfrannwch gymaint ag y gallwch yng ngwaith y corff llywodraethol.

NEWYDDION GAN LLYWODRAETHWYR CYMRU

Cynadleddau

Cynhaliodd Llywodraethwyr Cymru gynhadledd ranbarthol, "Ar Drywydd Rhagoriaeth", yng Ngogledd Cymru ar ddydd Iau 23ain Hydref 2008 yn Llandudno. Bydd adroddiad ar gael cyn hir gan www.governorswales.org.uk

Dyfarniad ar gyfer Clercod Cyrff Llywodraethol Rhagorol

Eleni, bydd Llywodraethwyr Cymru, ar y cyd â Chymdeithas Genedlaethol y Llywodraethwyr (NGA), yn dyfarnu gwobr i glercod cyrff llywodraethol rhagorol (bydd pob Cadeirydd corff llywodraethol wedi derbyn gwybodaeth ynghylch y dyfarniad yn gynharach yn ystod y tymor hwn – y dyddiad cau yw 5ed Rhagfyr 2008). Rydym yn ddiolchgar i Lywodraeth Cynulliad Cymru am y cyllid i gynnal elfen Cymru o'r Dyfarniad. Mae'r Dyfarniad yn dathlu cyfraniad clercod i effeithiolrwydd cyrff llywodraethol. Gwahoddir yr enillydd a'r ail oreuon o Gymru i Seremoni Ddyfarnu Cymru, a gynhelir yn Llandrindod ar 5ed Mawrth 2009. Bydd yr enillydd o Gymru yn mynd ymlaen ynghyd â'r enillwyr o'r rhanbarthau yn Lloegr, ac fe ddewisir enillydd cyffredinol mewn seremoni a gynhelir yn Birmingham ar 21ain Mawrth 2009. Cyhoeddir enillwyr y Dyfarniad ar gyfer Clercod Cyrff Llywodraethol Rhagorol mewn rhifyn i ddod o 'Cadwyn'. Gwyliwch y gofod hwn!

Gwefan Llywodraethwyr Cymru

Mae gwefan Llywodraethwyr Cymru, www.governorswales.org.uk yn darparu'r wybodaeth berthnasol ddiweddaraf i lywodraethwyr ysgol. Neilltuwch funud neu ddwy (neu hirach!) i bori'r wefan - byddwch yn dod o hyd i eitemau newyddion, Cwestiynau Cyffredin, toreth o gyhoeddiadau - yn amrywio o gyhoeddiadau Llywodraethwyr Cymru i ganllaw ar gylchlythyrau ac offerynnau statudol gan Lywodraeth Cynulliad Cymru, dolennau uniongyrchol i raglenni hyfforddi llywodraethwyr AALl a mwy!

Rydym yn awyddus i ddatblygu ein gwefan a byddem yn croesawu unrhyw adborth, dolennau defnyddiol, Cwestiynau Cyffredin ac ati. Anfonwch eich sylwadau drwy e-bost i contact@governorswales.org.uk
Edrychwn ymlaen at glywed oddi wrthych.

Cyhoeddiadau/digwyddiadau i ddod ar gyfer 2008-2009 y dylech gadw golwg amdanynt:

Ffeil Ffeithiau ar:	Y Cyfaill Beirniadol – Tymor y Gwanwyn
Canllawiau i Lywodraethwyr ar:	Cyrff Llywodraethol Effeithiol
Bydd y digwyddiadau'n cynnwys:	Cynhadledd Ranbarthol yn Ne Cymru (y dyddiad i'w gadarnhau)

Mae'r holl gyhoeddiadau ar gael ar www.governorswales.org.uk

Llywodraethwyr Cymru Governors Wales
LLINELL GYMORTH LLYWODRAETHWYR

0845 6020100

yw'r linell gymorth newydd ar gyfer llywodraethwyr ysgolion yng Nghymru.

Mae'r linell gymorth a weithredu'r gan Llwodraethwyr Cymru yn darparu cyngor ar ystod o faterion I lywodraethwyr ar draws Cymru.

CADWYN

ALL WALES CENTRE *for* GOVERNOR TRAINING AND RESEARCH

FROM THE CENTRE MANAGER

After a very welcome Summer break, things appear to be moving faster than ever at the Centre this term. First of all, there's been a very interesting development on the training front. I ran a course with Neath Port Talbot in October for Head teachers on working with governors. I've spoken on this particular topic on one or two occasions in the past and I think people are beginning to realise more and more how right educational experts have been in claiming that in order for a governing body to be really effective the Head teacher needs to encourage and help develop governors in their role.

I mentioned in an earlier edition of "Cadwyn" that I sometimes speak with black and ethnic minority organisations to encourage members of those communities to become school governors. Over the Autumn I've visited groups in Wrexham, Powys, Carmarthen, Cardiff and Newport. The welcome I received was tremendous and it really brought home to me how rich and diverse a culture we have in Wales.

In the Summer edition of "Cadwyn" I reported that I had taken a training session at Neath Port Talbot entitled "The problems of being a governor". It seems to have struck a chord with people as I ran a similar course for governors in Merthyr Tydfil in November. I was at pains to point out at both sessions, though, that the enjoyment of being a governor far outweighs the problems!

At the Centre we've just completed a very large piece of research for the Welsh Assembly Government on the training provided by local authorities for governors throughout Wales. As you can imagine, this has taken some time but it has proved both enjoyable and fascinating. I'm sure the Assembly will be equally interested in the many and varied ways local authorities approach governor training.

As a former Head teacher, I can say from experience that running a school, although very tiring, is really satisfying work. As with all jobs, though, there are times when things go wrong and you and your governing body have to deal with particular concerns. The Welsh Assembly Government is very aware of this and will soon be producing guidelines on how to deal with complaints. At the same time to further help governors, they've commissioned the Centre to provide a national training programme for governing bodies on handling complaints. We've just started working on this and aim to finish some time in the Spring.

What does good training look like? That's a question I had to consider for the annual conference of local authority Governor Support Officers which took place at Wrexham in early November. I presented to them, and the officials from the Welsh Assembly who were there, what I thought an ideal training session would look like, how it would be evaluated and, most importantly, how to measure its impact on the work of the governors who attended the training session – quite a tall order I think you'd agree, and I wonder what your idea of a really good training session might be. And, by the way, if you have any ideas on evaluating the impact of training on the work of a governing body both I and every Governor Support Officer in Wales would be really glad to hear them.

Finally, I'm sure you'll have noticed our "Conversations" feature is shorter than usual, and I have to say I'm quite heartened by this. I think perhaps too often we talk about huge differences between being a governor in the Primary and Secondary sectors. There are, of course, differences in size of pupil numbers, staff numbers, buildings and budgets but the basic role of governors in both sectors is the same – doing your very best for the children at your school: hence the short interview.

Steve Gullick

All Wales Centre for Governor Training and Research

Swansea School of Education, Swansea Metropolitan University
Townhill Road, SWANSEA SA2 0UT

Tel: 01792 482065 (Steve Gullick)
Email: steve.gullick@smu.ac.uk
www.sihe.ac.uk/schoolgovernor

CADWYN

CANOLFAN CYMRU AR GYFER HYFFORDDI LLYWODRAETHWYR AC YMCHWIL

GAIR GAN REOLWR Y CANOLFAN

Ar ôl seibiant derbyniol iawn dros yr haf, mae pethau'n symud yn gyflymach nag erioed yn y Canolfan y tymor hwn. Yn gyntaf, cafwyd datblygiad diddorol iawn o ran hyfforddiant. Rhedais gwrs ar gyfer Penaethiaid ysgol yng Nghastell Nedd Port Talbot ym mis Hydref ynghylch gweithio gyda llywodraethwyr. Rwyf wedi siarad ar y pwnc hwn unwaith neu ddwy yn y gorffennol, ac rwy'n credu bod pobl yn dechrau sylweddoli mwy a mwy bod yr arbenigwyr addysgol yn llygaid eu lle pan ddywedon nhw bod angen i'r Pennaeth ysgol annog a helpu llywodraethwyr i ddatblygu yn eu rôl os yw corff llywodraethol yn mynd i fod yn wirioneddol effeithiol.

Soniais mewn rhifyn cynharach o "Cadwyn" fy mod weithiau'n siarad â sefydliadau lleiafrifol ethnig a chroenddu er mwyn annog aelodau o'r cymunedau hynny i ddod yn llywodraethwyr ysgol. Dros yr hydref rwyf wedi ymweld â grwpiau yn Wrecsam, Powys, Caerfyrddin, Caerdydd a Chasnewydd. Cefais groeso brwd, ac fe sylweddolais pa mor gyfoethog ac amrywiol yw'r diwylliant sydd gennym yma yng Nghymru.

Yn rhifyn yr haf o "Cadwyn" adroddais fy mod wedi rhedeg sesiwn hyfforddi yng Nghastell Nedd Port Talbot a elwid, "Anawsterau bod yn llywodraethwr". Mae'n debyg bod hyn wedi taro tant gyda phobl, gan i mi redeg cwrs tebyg ar gyfer llywodraethwyr ym Merthyr Tudful ym mis Tachwedd. Fe es i drafferth, serch hynny, i nodi yn y ddwy sesiwn, fod y mwynhad o fod yn llywodraethwr yn llawer mwy na'r problemau!

Yn y Canolfan, rydym newydd gwblhau darn mawr iawn o waith ymchwil dros Lywodraeth Cynulliad Cymru ar yr hyfforddiant a ddarperir gan awdurdodau lleol i lywodraethwyr ledled Cymru. Fel y gallwch ddychmygu, bu hwn yn waith hirfaith, ond bu hefyd yn waith difyr a hynod ddiddorol. Rwy'n siŵr y bydd gan y Cynulliad llawn cymaint o ddiddordeb yn y ffyrdd niferus ac amrywiol y mae'r awdurdodau lleol yn ymdrin â hyfforddiant llywodraethwyr.

Fel cyn Bennaeth ysgol, gallaf ddweud o brofiad fod rhedeg ysgol, er yn waith blinedig iawn, yn foddhaol dros ben ar yr un pryd. Ond fel gyda phob swydd, mae pethau'n mynd o'u lle o bryd i'w gilydd ac mae'n rhaid i chi a'ch corff llywodraethol ddelio â materion arbennig. Mae Llywodraeth Cynulliad Cymru yn ymwybodol iawn o hyn a chyn hir bydd yn llunio canllawiau ar sut i ddelio â chwynion. Ar yr un pryd, er mwyn rhoi mwy o gymorth i lywodraethwyr, maent wedi comisiynu'r Canolfan i ddarparu rhaglen hyfforddi genedlaethol i gyrff llywodraethol ynghylch trafod cwynion. Rydym newydd ddechrau gweithio ar hon a'r nod yw ei gorffen rhywbryd yn y gwanwyn.

Sut olwg sydd ar hyfforddiant da? Dyma'r cwestiwn y bu'n rhaid i mi ei ystyried ar gyfer cynhadledd flynyddol Swyddogion Cefnogi Llywodraethwyr awdurdod lleol a gynhaliwyd yn Wrecsam yn nechrau mis Tachwedd. Cyflwynais iddyn nhw, ac i swyddogion Cynulliad Cymru a oedd yn bresennol, yr hyn dybiwn oedd yn sesiwn hyfforddi ddelfrydol, gan ddangos sut fyddai'n cael ei gwerthuso, ac yn bwysicaf oll, sut i fesur ei heffaith ar waith y llywodraethwyr a oedd yn bresennol - tasg go anodd, rwy'n siŵr byddech yn cytuno a hynny, a hoffwn wybod beth yw eich syniad chi o sesiwn hyfforddi wych. A gyda llaw, os oes gennych unrhyw syniadau ynghylch gwerthuso effaith hyfforddiant ar waith corff llywodraethol, byddwn innau a phob Swyddog Cefnogi Llywodraethwyr yng Nghymru yn falch iawn o'u clywed.

I gloi, rwy'n siŵr y byddwch wedi sylwi bod ein herthygl "Sgyrsiau" yn fyrrach nag arfer, ac mae'n rhaid dweud bod hyn wedi codi fy nghalon. Rwy'n meddwl efallai ein bod yn sôn yn rhy aml am y gwahaniaethau mawr rhwng bod yn llywodraethwr yn y sector Cynradd ac Uwchradd. Wrth gwrs bod gwahaniaethau yn niferoedd y disgyblion a'r staff, a maint adeiladau a chyllidebau, ond yr un yw rôl sylfaenol llywodraethwyr yn y ddau sector - sef gwneud eich gorau glas dros y plant yn eich ysgol: a dyna pam mae'r cyfweliad hwn yn un byr.

Steve Gullick

Canolfan Cymru Ar Gyfer Hyfforddi Llywodraethwyr Ac Ymchwil

Ysgol Addysg Abertawe, Prifysgol Fetropolitan Abertawe
Ffordd Townhill, ABERTAWE SA2 0UT

Ffôn: 01792 482065 (Steve Gullick)
E-bost: steve.gullick@smu.ac.uk
www.sihe.ac.uk/schoolgovernor

cyanmagyellowblack

Pupil Participation In Wales.

Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC) sets out the right of children and young people to express an opinion and to have that opinion taken into account on any matter that affects them. The Welsh Assembly Government (WAG) is committed to enabling all children and young people, to be able to take part in decisionmaking at local, regional and national levels in Wales.
Opportunities are provided through school councils and wider decision-making processes in schools, youth forums, and Funky Dragon (the Children and Young People's Assembly for Wales).

School Councils

All schools in Wales are required to have a school council (The School Council (Wales) Regulations 2005), so that the voice of the pupil is represented in the development and implementation of school policies and procedures. School councils provide pupils with the opportunity to discuss matters relating to their school, and to make representations to the governing body and the head teacher. Research has shown that involving children and young people in decision-making has benefits for individuals, organisations and the wider community. Estyn is increasingly concerned with listening to learners, and pupil participation is an important thread running through the Welsh Assembly Government's School Effectiveness Framework.

Associate Pupil Governors and School Council Links with the Governing Body

The school council must be given the opportunity to nominate one or two of its members, from years 11-13, to be associate pupil governors. Unless there are reasons to disqualify them under Schedule 5 of The Government of Maintained Schools (Wales) Regulations 2005, the governing body must accept the nomination and appoint associate pupil governors.
The purpose of associate pupil governors is to provide the voice of the school council at governing body meetings and in turn to communicate matters from the governing

FACT FILE 02/08

PUPIL PARTICIPATION, ASSOCIATE PUPIL GOVERNORS AND SCHOOL COUNCILS

GOVERNORS WALES
www,governorswales.org.uk

HELPLINE
0845 60 20 100

Empire House, 1st Floor
Mount Stuart Square,
Cardiff Bay
CF10 5FN

Phone: 029 2048 7858
Fax: 029 20487843
E-mail:
contact@governorswales.org.uk

body to the school council. They are the link between pupils and the governing body. The governing body must consider any matter raised by the school council and provide a response. If the matter raised by the school council is in writing the governing body is also expected to reply in writing.

Benefits of Associate Pupil Governors

Associate pupil governors are well placed to contribute to governing body consideration of matters such as:

- the formulation and review of policies that affect pupils such as school uniform, anti-bullying policies, sex education, pupil-teacher relations, behaviour and attendance;
- the development of whole school initiatives and change such as programmes for global citizenship, healthy schools and eco-schools;
- the development and provision of school facilities;
- formulation and review of the school Development/ improvement plan;
- input to any post-inspection plan;
- review of the curriculum and how to improve teaching and learning; and
- links with the local community and local projects.

A number of restrictions apply to associate pupil governors:

- associate pupil governors are in addition to other members of the governing body;
- associate pupil governors do not count towards the quorum of governing body or governing body committee meetings;
- associate pupil governors are not permitted to be a clerk to the governing body or a governing body committee;
- associate pupil governors may not vote at full governing body meetings;
- associate pupil governors may hold office for one year after which they may be re-appointed if they are still school council members;

Cyfranogiad Disgyblion yng Nghymru

Mae Erthygl 12 o Gynhadledd y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (UNCRC) yn nodi hawl plant a pobl ifanc i fynegi barn a chael y farn honno wedi'i chymryd i ystyriaeth ar unrhyw fater sydd yn effeithio arnynt. Mae Llywodraeth Cynulliad Cymru wedi ymrwymo i alluogi plant a phobl ifanc i gymryd rhan mewn prosesau gwneud penderfyniadau ar lefelau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol yng Nghymru. Darperir cyfleoedd trwy gyfrwng cynghorau ysgol a'r prosesau ehangach i wneud penderfyniadau mewn ysgolion, fforymau ieuenctid, a Funky Dragon (Cynulliad Plant a Phobl Ifanc Cymru).

Cynghorau Ysgol

Mae'n ofynnol i bob ysgol yng Nghymru gael cyngor ysgol fel bod llais disgyblion (Rheoliadau Cyngor Ysgol (Cymru) 2005), yn cael ei gynrychioli yn natblygiad a gweithrediad polisïau a gweithdrefnau ysgol. Mae cynghorau ysgol yn rhoi cyfle i ddisgyblion drafod materion sydd yn berthynol i'w hysgol ac i wneud cynrychiolaidau i'r corff llywodraethu ac i'r pennaeth. Mae ymchwil wedi dangos bod cynnwys plant a phobl ifanc mewn gwneud penderfyniadau o fudd i unigolion, cyrff a'r gymuned ehangach. Mae Estyn yn gynyddol yn gwrando ar ddysgwyr, ac mae cyfranogiad disgyblion yn llinyn pwysig sydd yn rhedeg trwy Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgol Llywodraeth Cynulliad Cymru.

Disgybl Llywodraethwyr Cyswllt a Chysylltiadau'r Cyngor Ysgol gyda'r Corff Llywodraethu

Rhaid rhoi cyfle i'r cyngor ysgol enwebu un neu ddau o'i aelodau o flynyddoedd 11 – 13 i fod yn ddisgybl lywodraethwyr cyswllt. Oni bai bod rhesymau i'w datgymhwyso o dan Atodlen 5 o Reoliadau Llywodraeth Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2005, rhaid i'r corff llywodraethu derbyn yr enwebiad a phenodi disgybl lywodraethwyr cyswllt. Diben disgybl lywodraethwyr cyswllt yw mynegi llais cyngor yr ysgol mewn cyfarfodydd y corff llywodraethu ac yn eu tro cyfleu materion o'r corff llywodraethu i'r cyngor ysgol. Nhw ydy'r cyswllt rhwng disgyblion a'r corff llywodraethu. Rhaid i gorff llywodraethu

FFEIL FFEITHIAU 02/08

CYFRANOGIAD DISGYBLION, DISGYBL LLYWODRAETHWYR CYSWLLT A CYNGHORAU YSGOL

LLYWODRAETHWYR CYMRU

LLINELL GYMORTH:
0845 60 20 100

Ty Empire, Llawr Cyntaf
Sgwâr Mount Stuart
Caerdydd
CF10 5FN

Ffôn: 029 2048 7858
Ffacs: 029 20487843
E-bost:
contact@governorswales.org.uk

ystyried unrhyw fater a godir gan gyngor yr ysgol a darparu ymateb. Os yw'r mater a godir gan y cyngor ysgol mewn ysgrifen mae disgwyl i'r corff llywodraethu ymateb hefyd mewn ysgrifen.

Manteision Disgybl Lywodraethwyr Cyswllt

- Mae disgybl lywodraethwyr cyswllt mewn sefyllfa dda i gyfrannu at ystyriaeth corff llywodraethu o faterion fel:
- Ffurfio ac adolygu polisïau sydd yn effeithio ar ddisgyblion fel gwisg ysgol, polisïau gwrth fwlio, addysg rhyw, cysylltiadau disgyblion athrawon, ymddygiad a phresenoldeb;
- Datblygiad mentrau ysgol gyfan a newid fel rhaglenni ar gyfer dinasyddiaeth byd-eang, ysgolion iach ac eco-ysgolion;
- Datblygiad a darpariaeth cyfleusterau ysgol;
- Ffurfio ac adolygu cynllun datblygu/gwelliant ysgol;
- Cyfraniad i unrhyw gynllun ôl arolwg;
- Adolygu'r cwricwlwm a sut i wella addysgu a dysgu; a
- Cysylltiadau gyda'r gymuned leol a phrosiectau lleol.

Nifer o gyfyngiadau sydd yn berthynol i ddisgybl lywodraethwyr cyswllt:

- Mae disgybl lywodraethwyr cyswllt yn ychwanegol at aelodau eraill y corff llywodraethu;
- Nid yw disgybl lywodraethwyr cyswllt yn cyfrif tuag at gworwm corff llywodraethu neu bwyllgor corff llywodraethu;
- Ni chaiff disgybl lywodraethwyr cyswllt fod yn glerc i'r corff llywodraethu nac i bwyllgor corff llywodraethu;
- Ni all disgybl lywodraethwyr cyswllt bleidleisio mewn cyfarfodydd llawn o'r corff llywodraethu;
- Gall disgybl lywodraethwyr cyswllt ddal swydd am flwyddyn ac wedi hynny gallant gael eu hail benodi os ydynt yn parhau i fod yn aelodau o'r cyngor ysgol;
- Gall y corff llywodraethu gael gwared o ddisgybl lywodraethwyr cyswllt yn yr un modd ag y gellircael gwared o riant lywodraethwyr a llywodraethwyr partneriaeth o'r corff llywodraethu.

- associate pupil governors may be removed by the governing body in the same way that appointed parent governors and partnership governors can be removed from the governing body.

Membership of Committees

Associate pupil governors may be members of non-statutory governing body committees and may vote at those committees if the governing body grants them voting rights.
Associate pupil governors may not be members of the following statutory governing body committees:

- staff disciplinary/dismissal committee
- staff disciplinary/dismissal appeal committee
- pupil discipline and exclusions committee
- admissions committee

Sensitive and Confidential Matters

It may not be appropriate for associate pupil governors to be party to information or discussion about certain sensitive matters. For this reason, the governing body may exclude associate pupil governors from any discussion which is about:

- staffing matters such as pay, discipline, performance management, grievance and dismissal;
- admissions;
- individual pupil discipline;
- election, appointment and removal of governors;
- the budget and financial commitments of the governing body; and
- in the case of a voluntary aided school, the Trust Deed.

The governing body also has discretion to exclude associate pupil governors from any discussion which, because of its nature, is considered to be and should remain confidential.

This discretionary power is not intended to provide the governing body with a pretext to exclude associate pupil governors from discussions without good reason. There should be a presumption that associate pupil governors are party to a significant proportion of governing body business. It is important that associate pupil governors understand the scope and limits of their role before taking it on.

Working together

In addition to associate pupil members, governing bodies are encouraged to agree with the school council ways of working together.
These are likely to include:

- the school council inviting governors to attend council meetings and/or asking for meetings with governing body representatives on a regular basis to consider specific issues;
- school council members other than the associate pupil members attending governing body meetings as observers;
- the governing body reporting on the school council and its activities and achievements in its annual report to parents;
- the minutes of the school council meetings are included on the governing body agenda and the governing body formally responds to the issues raised by the school council.

Support for Associate Pupil Governors

There should be some consideration of the nature and timings of governors meetings so that they are accessible to associate pupil governors. Many governing body meetings are held after school hours and the school needs to ensure that associate pupil governors are able to travel home safely.

The governing body should make allowance in the school budget for any costs that result from such arrangements. The level of language and jargon used in meetings can be another barrier to participation. It is important that associate pupil governors receive any papers in advance of meetings and in an accessible form. The appointment of a link governor should be considered to support associate pupil governors, and to act as an active link between the governing body and the school council.

Governing bodies need also to ensure that meetings are managed efficiently and that associate pupil governors have adequate opportunity to participate effectively. In view of the fact that associate pupil governors may be excluded from participating in some areas of business, it is recommended that agendas are arranged so that items are grouped.
Sensitive business could be considered in the initial or later part of a meeting with associate pupil governor attending accordingly. A report from the associate pupil governors could be a set item on the agenda, thus raising their status.

Further Information

Further information can be found on the School Councils website -

www.schoolcouncilswales.org.uk and also in the following documents:

- The School Councils (Wales) Regulations 2005 (National Assembly for Wales Statutory Instrument 2005 No 3200 (W. 326)
- NAFW Circular 42/2006 -Guidance for Governing Bodies on the Establishment and Operation of School Councils, available on: **www.new.wales.gov.uk.**

N.B.: This Fact file should be read in conjunction with the legislation and guidance listed above and information produced by your LEA and diocesan authority where appropriate.

Aelodaeth Pwyllgorau

Gall disgybl lywodraethwyr cyswllt fod yn aelodau o bwyllgorau corff llywodraethu anstatudol a gallant bleidleisio yn y pwyllgorau hynny os yw'r corff llywodraethu yn rhoi hawliau pleidleisio iddynt.
Ni all disgybl lywodraethwyr cyswllt fod yn aelodau o bwyllgorau statudol canlynol y corff llywodraethu:

- Pwyllgor disgyblu/diswyddo staff
- Pwyllgor apêl disgyblu/diswyddo staff
- Pwyllgor disgyblu a gwahardidadau disgyblion
- Pwyllgor derbyniadau

Materion Sensitif a Chyfrinachol

Efallai nad yw'n briodol i ddisgybl lywodraethwyr cyswllt wybod am, na bod yn rhan o drafodaeth am rhai materion sensitif. Ac felly gall y corff llywodraethu eithrio disgybl lywodraethwyr cyswllt o unrhyw drafodaeth sydd yn ymwneud â:

- Materion staffio fel cyflog, disgyblaeth, rheolaeth perfformiad, cwynion a diswyddiadau;
- derbyniadau;
- disgyblu disgyblion unigol;
- ethol, penodi a chael gwared o lywodraethwyr;
- cyllid ac ymrwymiadau ariannol y corff llywodraethu; a
- mewn ysgol a gynorthwyir yn wirfoddol, Gweithred Ymddiriedolaeth.

Mae gan y corff llywodraethu'r dewis hefyd I eithrio unrhyw ddisgybl lywodraethwr cyswllt o unrhyw drafodaeth sydd, oherwydd ei natur, yn cael ei ystyried yn gyfrinachol, ac yn fater a ddylai aros yn gyfrinachol.

Nid yw'r pwer dewisol hwn wedi'i fwriadu I roi esgus i'r corff llywodraethu eithrio disgybl lywodraethwyr cyswllt o drafodaethau heb reswm da. Dylai fod tybiaeth bod disgybl lywodraethwyr cyswllt yn cymryd rhan mewn canran sylweddol o fusnes y corff llywodraethu. Mae'n bwysig bod disgybl lywodraethwyr cyswllt yn deall cwmpas a chyfyngiadau eu rôl cyn ei dderbyn.

Cydweithio

Yn ychwanegol at ddisgybl lywodraethwyr cyswllt, anogir cyrff llywodraethu i gytuno gyda'r cyngor ysgol ar ddulliau o gydweithio. Mae'r rhain yn debygol o gynnwys:

- y cyngor ysgol yn gwahodd llywodraethwyr i fynychu cyfarfodydd y cyngor ac/neu gofyn am gyfarfodydd gyda chynrychiolwyr y corff llywodraethu yn rheolaidd i ystyried materion penodol;
- aelodau o'r cyngor ysgol ar wahân I ddisgybl lywodraethwyr cyswllt yn mynychu cyfarfodydd y corff llywodraethu fel arsylwyr;
- y corff llywodraethu yn adrodd ar y cyngor ysgol a'i weithgarwch a'i gyflawniadau yn ei adroddiad blynyddol i rieni;
- cofnodion cyfarfodydd y cyngor ysgol yn cael eu cynnwys ar agenda'r corff llywodraethu a'r corff llywodraethu'n ymateb yn ffurfiol i'r materion a godir gan y cyngor ysgol.

Cefnogaeth i Ddisgybl Lywodraethwyr Cyswllt

Dylai fod rhywfaint o ystyriaeth i natur ac amseru cyfarfodydd cyrff llywodraethu fel eu bod yn hygyrch i ddisgybl lywodraethwyr cyswllt. Cynhelir nifer o gyfarfodydd corff llywodraethu ar ôl oriau ysgol ac mae angen i'r ysgol sicrhau bod disgybl lywodraethwyr cyswllt yn gallu teithio adref yn ddiogel.

Dylai'r corff llywodraethu neilltuo arian yn y gyllideb ysgol ar gyfer unrhyw gostau sydd yn deillio o drefniadau o'r fath. Gall lefel iaith a jargon a ddefnyddir mewn cyfarfodydd fod yn rwystr arall i gyfranogiad. Mae'n bwysig bod disgybl lywodraethwyr cyswllt yn derbyn unrhyw bapurau cyn cyfarfodydd ac ar ffurf y maent yn ei ddeall. Dylid ystyried penodi llywodraethwr cyswllt i gefnogi disgybl lywodraethwyr cyswllt ac i weithredu fel cyswllt gweithredol rhwng y corff llywodraethu a'r cyngor ysgol.

Mae angen i gyrff llywodraethu sicrhau bod cyfarfodydd yn cael eu rheoli'n effeithiol a bod gan ddisgybl lywodraethwyr cyswllt ddigon o gyfle i gymryd rhan yn effeithiol. Yng ngoleuni'r ffaith y gellir eithrio disgybl lywodraethwyr cyswllt rhag cymryd rhan mewn rhai meysydd busnes, argymhellir bod yr agenda yn cael ei threfnu fel bod eitemau'n cael eu grwpio. Gellid ystyried materion sensitif yn rhan gyntaf neu olaf y cyfarfod a'r disgybl lywodraethwyr cyswllt yn mynychu yn unol â hynny. Gallai adroddiad gan y disgybl lywodraethwyr cyswllt fod yn eitem sefydlog ar yr agenda gan godi eu statws oherwydd hynny.

Rhagor o Wybodaeth

Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar wefan Cynghorau Ysgol -

www.cynghorauysgolcymru.org.uk a hefyd yn y dogfennau canlynol:

- Rheoliadau Cynghorau Ysgol (Cymru) 2005 (Offeryn Statudol Llywodraeth Cynulliad Cymru 2005 Rhif 3200 (Cy. 326)
- Canllawiau i Gyrff Llywodraethu ar Sefydlu a Gweithredu Cynghorau Ysgol: Cylchlythyr NAFW 42/2006 ar gael yn: www.new.wales.gov.uk.

D.S.: Dylid darllen y Ffeil Ffeithiau hon ar y cyd gyda'r ddeddfwriaeth a'r canllaw a restrir uchod a gyda gwybodaeth a gynhyrchir gan eich AALl ac awdurdod esgobaeth lle mae hynny'n briodol.